

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa [5]. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä JOPO. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä [6]. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opiskelijavalinnassa valintaperusteena on myös perusopetuksen päättötodistuksen saamisen vaarantuminen, oppilaan sosiaalinen sopeutumattomuus ja oletus siitä, että oppilas käy koulua saatuaan paikan JOPO-luokassa. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat.

Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä. Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta koulu yhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä. JOPO-luokissa opiskelu tapahtuu pääsääntöisesti urakkamuotoisesti oppimissuunnitelmaan kirjatun suunnitelman mukaisesti. Opiskeluun sisältyvät myös työssäoppimisjaksot ja vuosittain tehtävät opinto/ryhmytymisretket. Mikäli oppilaalla on tarvetta edetä vuosiluokkiin sitomattomasti, tehdään erillinen anomus oppilas-kohtaisesti. Vapaamuotoinen anomus toimitetaan pedagogisen tuen koordinaattorille. Opetus- ja kasvatustoiminta tekee päätöksen vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta. Tämän jälkeen opettaja kirjaa oppilaan opintokokonaisuudet oppimissuunnitelmaan ja huomioi myös muut vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa noudatettavat erityispiirteet (kts. Vuosiluokkiin sitomaton opetus luku 5.4. ja arviointi luku 6).

Joustava perusopetus järjestetään Raahessa pienryhmämuotoisesti korkeintaan 10 oppilaan ryhmässä. Poikkeustilanteissa ryhmäkoko voidaan väliaikaisesti ylittää. JOPO-opetusta järjestetään koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen [7]. Koulun oppilashuolto tukee JOPO-luokan toimintaa. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Raahessa tämä ammattilainen on koulunkäynninohjaaja. Jokaisessa JOPO-luokassa on oma koulunkäynninohjaaja, jonka työtehtäviin kuuluu edellä mainittujen tehtävien lisäksi mm. erilaiset

käytännönjärjestelyt reissujen suunnittelussa, työssäoppimisjaksojen organisoinnissa sekä kokousten yms. aikataulutuksessa ja oppilaiden avustajana toimiminen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä. Tällöin oppilaan tulee olla motivoitunut osallistumaan muun ryhmän toimintaan ja pärjätä ryhmässä pääsääntöisesti ilman koulunkäynninohjaajan tukea.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Tämä suunnitellaan oppilaan yksilölliset tuen tarpeet huomioiden. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin sääntöihin. Oppilaat hakevat itse työpaikat työssäoppimisjaksoilleen. Tarvittaessa oppilasta tuetaan työpaikan löytämisessä. Työpaikan löydyttyä työnantajan kanssa tehdään kirjallinen sopimus työssäoppimisjakson käytännönjärjestelyistä. Työpaikalta nimetään oppilaalle vastuuhenkilö, joka on vastuussa oppilaan ohjaamisesta työpaikalla. Työssäoppimisjaksoilla opettaja tai koulunkäynninohjaaja vierailee työpaikalla tai on muutoin yhteydessä oppilaaseen ja työpaikan vastuuhenkilöön. Työssäoppimisjakson jälkeen opettaja käy vastuuolettajan ja opiskelijan kanssa arviointikeskustelun, jossa keskustellaan jakson onnistumisesta ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Hakemisen perustuminen yhteiseen päätökseen on tärkeää. Oppilaat hakevat ensisijaisesti oman koulun JOPOlle. Mikäli oman koulun JOPOlla ei ole paikkoja, voidaan oppilaalle osoittaa opiskelupaikka toisen koulun JOPO-luokalta. Muista syistä toiselle koululle JOPO-paikkaa hakevalla oppilaalla tulee hakemuksen liitteinä asiantuntijalausunto (esim. sosiaalinen selvitys). Näissä tapauksissa on tärkeää pitää monialainen palaveri lähettävän ja vastaanottavan koulun henkilökunnan (koulukuraattori, rehtori, jopo-opettaja), huoltajan ja oppilaan kanssa asiasta jo hakemista suunnitellessa.

JOPO:n työntekijät käyvät esittelemässä JOPO-luokkien toimintaa 7. ja 8. -luokkalaisille keväällä ennen talvilomaa esim. luokanvalvojan tunneilla. Myös oppilashuollon henkilöstö voi ehdottaa joustavaan perusopetukseen hakemista. 6. luokkalaiset hakevat joustavaan perusopetukseen oppilashuollon ohjaamina. Koteihin toimitettavassa erikoisluokkien infossa ja kaupungin nettisivuilla on myös pieni esittely JOPO-luokkien toiminnasta ja niihin hakeutumisesta. Huoltajille esittely toteutetaan koulujen vanhempainilloissa. Lisätietoa JOPO-toiminnasta ja siihen hakemisesta sekä hakulomakkeet saa koulun henkilökunnalta.

Haku-aikaa on maaliskuun loppuun saakka. Erityistilanteissa JOPO-luokkaan voi hakea myös kesken lukuvuoden. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä [8].

Valintakriteereitä ovat seuraavat:

- alisuoriutuminen
- heikko opiskelumotivaatio
- puutteet elämänhallinnassa

- perusopetuksen päättötodistuksen saamisen vaarantuminen
- sosiaalinen sopeutumattomuus
- oletus siitä, että oppilas käy koulua saatuaan paikan JOPO-luokasta. Muutoin hänet voidaan siirtää takaisin entiseen luokkaansa. Myös JOPO-luokassa noudatetaan poissaolon portaita.
- oletus siitä, että oppilas selviytyy JOPO-luokalla käytettävistä opetus- ja opiskelumenetelmistä.

Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti. Koulujen oppilas- huoltoryhmät täydennettynä JOPO-opettajalla muodostavat ryhmän, joka tekee esitykset oppilasvalinnoista JOPO-luokalle toukokuun puoliväliin mennessä. Kesken lukuvuoden tapahtuvissa kiireellisissä tarpeissa siirtyä JOPO-luokalle oppilaan hakupaperit käsitellään välittömästi edellä mainitun ryhmän kokouksessa. Esitykset ja jopo-hakemukset mahdollisine liitteineen toimitetaan pedagogisen tuen koordinaattorille. Opetus- ja kasvatusjohtaja tekee hallintopäätökset oppilasvalinnoista. Jos oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä opetus- ja kasvatusjohtajan tekemä hallintopäätös. Päätöksen tekemistä varten toimitetaan pedagogisen tuen koordinaattorille lomake ”Oppilaan siirtyminen pois ryhmästä”.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena [9]. Mikäli oppilaalla on useita oppilaineita yksilöllistettynä, on tuki parhaiten järjestettävissä erityisluokassa. Erityisesti suoraan kuudennelta luokalta JOPOon haettaessa varmistetaan erityisopettajan ja tarvittaessa psykologin testein, että oppilaalla ei ole suuria oppimisvaikeuksia.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

[4] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

[5] Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

[6] Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

[7] Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

[8] Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

[9] Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)